SAMHØRIGHEDSFONDEN

Dette faktablad forklarer, hvordan Samhørighedsfonden, der blev oprettet i 1994, leverer finansiering til projekter inden for miljø og transeuropæiske net i EU-lande, hvis bruttonationalindkomst pr. indbygger ligger under 90 % af EU's gennemsnit. Faktabladet skitserer de retlige rammer for Samhørighedsfonden, fondens mål, de lande, der er berettiget til støtte fra fonden, samt de budgetmæssige og finansielle regler. Det beskriver også den rolle, som Europa-Parlamentet spiller med hensyn til Samhørighedsfonden.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: Artikel 177 (navnlig stk. 2) opretter Samhørighedsfonden i overensstemmelse med EU's mål om økonomisk, social og territorial samhørighed.

— Forordningen om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden (forordning (EU) 2021/1058) fastsætter de specifikke regler for disse to fonde for perioden 2021-2027.

MÅL

Samhørighedsfonden blev oprettet for at styrke EU's økonomiske, sociale og territoriale samhørighed med henblik på at fremme bæredygtig udvikling. I perioden 2021-2027 støtter den:

— investeringer i miljø, herunder områder med relation til bæredygtig udvikling og energi, som giver miljømæssige fordele

— transeuropæiske net inden for transportinfrastruktur (f.eks. TEN-T)

— teknisk bistand.

Samhørighedsfonden kan i forbindelse med projekter, der fremmer opfyldelsen af EU's miljøbeskyttelsesmål, også yde bidrag til områder med relation til bæredygtig udvikling, f.eks. energieffektivitet, vedvarende energi og – inden for transportsektoren uden for de transeuropæiske net – jernbanetransport, transport ad de indre vandveje, søtransport, intermodale transportsystemer og disses interoperabilitet, forvaltning af vej-, sø- og lufttrafik, ren bytransport og kollektiv transport.

Samhørighedsfonden finansierer programmer med delt ansvar mellem Kommissionen og de nationale og regionale myndigheder i medlemsstaterne. EU-landene vælger, hvilke projekter der skal finansieres, og varetager den daglige forvaltning, mens Kommissionen hjælper dem med at sikre, at projekterne afsluttes med succes, og kontrollerer, at midlerne anvendes korrekt. Reglerne for, hvordan midlerne skal anvendes, er fastsat i forordningen om fælles bestemmelser.

STØTTEBERETTIGEDE LANDE

Samhørighedsfonden er beregnet for EU-lande, hvis bruttonationalindkomst pr. indbygger ligger under 90 % af EU's gennemsnit. I perioden 2021-2027 yder Samhørighedsfonden finansiering til 15 medlemsstater: Bulgarien, Cypern, Estland, Grækenland, Kroatien, Letland, Litauen, Malta, Polen, Portugal, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn.

BUDGET- OG FINANSBESTEMMELSER

Reglerne for Samhørighedsfonden for 2021-2027 er fastsat i forordningen om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden. Den støtter projekter under målet om investeringer i vækst og beskæftigelse, hovedsagelig miljø- og transportinfrastrukturprojekter, herunder projekter vedrørende transeuropæiske net.

Forordningen fastholder den tematiske koncentration af EU's samhørighedspolitik. Samhørighedsfonden støtter to specifikke mål: en grønnere, kulstoffattig og cirkulær økonomi (politikmålsætning 2) og et tættere sammenknyttet Europa (politikmålsætning 3).

Med samhørighedspolitikken er der indført en liste over aktiviteter, der ikke kan støttes af Samhørighedsfonden i perioden 2021-2027. Den omfatter nedlukning eller opførelse af atomkraftværker, lufthavnsinfrastruktur (undtagen i regionerne i den yderste periferi) og visse affaldshåndteringsoperationer (f.eks. deponering).

I EU's budget er der for perioden 2021-2027 afsat 42,6 mia. EUR (i 2018-priser, dvs. med hensyn til valutaens værdi i 2018) til Samhørighedsfonden, herunder 10 mia. EUR til Connecting Europe-faciliteten, som er et EU-finansieringsprogram til støtte for udviklingen af transeuropæisk infrastruktur på områder som transport, energi og digitale tjenester. Medfinansieringssatsen kan nå op på 85 % af projekternes værdi.

37 % af Samhørighedsfondens samlede finansielle bevillinger forventes at bidrage til EU's klimamål.

Bevillingerne fra Samhørighedsfonden for 2021-2027 efter EU-land

EU-land	Budget (i mio. EUR)
Bulgarien	1 467
Tjekkiet	7 389
Estland	952
Grækenland	3 508
Kroatien	1 372
Cypern	207
Letland	1 204
Litauen	1 645
Ungarn	3 015
Malta	192
Polen	10 750
Portugal	3 946
Rumænien	4 094
Slovenien	834
Slovakiet	1 868
I alt:	42 556*

** Inkl. teknisk bistand (114 mio. EUR).*

Kilde: Europa-Kommissionen, i 2018-priser.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Forordningerne om den nye samhørighedspolitik for 2021-2027 blev vedtaget under den almindelige lovgivningsprocedure, i henhold til hvilken Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union vedtager love i fællesskab og på lige fod. Dette betød, at Parlamentet havde fuld ret til at foreslå ændringer, hvilket gjorde det muligt for det at gøre de foreslåede regler mere fleksible og bedre tilpasset EU-landenes behov.

I sin beslutning af 6. april 2022 om påbegyndelsen af gennemførelsen af samhørighedspolitikken 2021-2027 bemærkede Parlamentet, at covid-19 var den primære årsag til forsinkelsen i forhandlingerne om samhørighedspolitikken, som førte til en efterfølgende forsinkelse i vedtagelsen af den lovgivningsmæssige ramme for finansieringsperioden 2021-2027. Det opfordrede indtrængende Kommissionen til at fremlægge en beredskabsplan for at mindske risikoen for underudnyttelse som følge af programmernes sene start, idet det frygtede budgetnedskæringer i den kommende programmeringsperiode. I beslutningen fremhæves det, at forsinkelser i gennemførelsen af samhørighedspolitikken for 2021-2027 hæmmer EU-landenes evne til at reagere på kriser, herunder Ruslands aggression mod Ukraine.

I september 2025 vedtog Parlamentet og Rådet som led i midtvejsevalueringen af samhørighedspolitikken for 2021-2027 ændringer til forordningerne om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden. Disse ændringer gør det muligt for EU-landene at omdirigere midler fra Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden til EU's nye strategiske prioriteter,

som omfatter energi, vandresiliens og boligrelaterede investeringer (herunder i økonomisk overkommelige og bæredygtige boliger). Yderligere oplysninger om, hvad der ændrede sig efter midtvejsevalueringen, findes i faktablad (3.1.1).

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Temaafdeling for Regionaludvikling, Landbrug og Fiskeri. Du kan finde yderligere oplysninger på Regionaludviklingsudvalgets websted.

Kelly Schwarz / JOHANNA CHLÖÉ LYOR TIRINELLI
04/2026